

ПЪРВИ УЧЕБЕН ДЕН ОТ ДРУГАТА СТРАНА

Тихомир Бориславов Цветанов

THE FIRST DAY OF SCHOOL FROM THE OTHER SIDE

Tihomir Borislavov Tsvetanov

Резюме: :

Настоящата статия е разказ на студент, който се сблъсква с реалността в училищното образование и трудностите, които изпитва по време на първите си седмици като преподавател. В нея ще прочетете за авторското преживяване при заемането на длъжността „учител“, сблъсъка със съвременната образователна среда и участниците в обучението по музика.

Ключови думи:

обучение по музика, училищно образование, преподавателска работа.

Abstract:

This article is the story of a student almost at the end of his studies, who is faced with the reality of school education and the difficulties he experiences during his first few weeks as a teacher. In it you will read about almost everything related to the paperwork that a teacher goes through before entering a position, to the current state of the teaching process and the participants in it.

Key words:

music training, school education, teaching work.

4 Декември 2023 година

В общата група на четвърти курс специалност Музика излезе съобщение от гл. ас. д-р Рая Ковачева относно работа по заместване на учител по музика в ж.к. Хаджи Димитър, София, за три седмици. Първата ми реакция към това съобщение, като се вземе предвид, че това бе първото нещо, което видях при събуждането си, бе: „Кой има време за това?!“, при положение, че сме четвърти курс и ни очаква последна сесия преди големия Финал. Минаха не повече от две минути, в които размишлявах върху гореспоменатото съобщение, когато си казах наум, че това е доста добра възможност за всеки студент. „В случай, че се съглася и приема да замествам, какви ще са последствията?“ бе първият въпрос, който изникна в главата ми, тъй като все пак съм студент, а заместването значи да се отсъства от лекции точно в най-преломния момент, именно края на семестъра. С бързо претегляне на плюсовете и минусите за моето предполагаемо отсъствие взех решението да опитам. Какво може да се обърка? Все пак, за това уча, за това посветих четири години от живота си. Какво могат да ми кажат преподавателите от университета? Най-много да проведе няколко неудобни разговора с преподаватели за това, че съм отсъствал цял месец. Писах на гл. ас. д-р Рая Ковачева и нещата се задействаха.

Същият ден се свързах с преподавателя по музика, който щях да замествам. Разбрах, че става въпрос за 95 СУ „Проф. Иван Шишманов“, гр. София. Час по-късно получих обаждане, че имам насрочена среща в 16:00 часа с директора на училището г-жа Мими Рецкова.

16:00 часа, 95 СУ „Проф. Иван Шишманов“

Влизайки в училището първото нещо, което ми направи впечатление бе базата. Сградата бе застинала във времето. Високи коридори по около три-четири метра боядисани в два цвята: бежово до половината и бяло до тавана, класика от едно време. Имаше кабинети на първия етаж през 4-5 метра с бели, високи, талашитени врати. Първоначално това не ми направи добро впечатление, тъй като през последните две години прекарвах доста време в 51 СУ „Елисавета Багряна“, където базата е на друго ниво. Разбира се, това как изглежда училището не е фактор, но все пак имах едно наум. Няколко минути по-късно бях извикан в кабинета на директора.

Разговорът протече с тривиалните думи за благодарност за това, че съм се отзовал в този момент на нужда и т.н., което беше приятно. Разбрах също, че тя също е възпитаник на нашия факултет и че училището също е партньор на

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и дава възможност на студенти да провеждат практиката си там. Г-жа Рецкова ме нарече професионалист, въпреки, че не ме познава, но щом съм одобрен от сегашния преподавател значи би трябвало да ми се има доверие като такъв. Разговорът не беше дълъг, като естествено продължение следваше размяна на контакти и повече информация за това, какво предстои – документацията.

Договори, молби, CV-та. Разбира се, знам как стоят нещата с кандидатстването за работа, но нещата се случваха доста бързо и не можех да си събера мислите. След кратък разговор с администрацията се прибрах вкъщи, където подготвих нужните документи и написах молба, че желая да бъда назначен по заместване до завръщането на титуляра. На следващия ден бях извикан да подпиша договора. Беше ми предоставена програмата и обяснено, че поради болни учители понякога се налагат промени по графика на часовете и трябва да бъда внимателен. В същия ден ми бе показан и кабинетът по Музика, или това което е било някога кабинет по Музика. Огромна стая, в която имаше единствено около 28 чина със столове и нищо повече – дори нямаше дъска. Останах безмълвен от тази гледка. Трябваше да измисля как да се подготвя за преподаване в такива условия. Веднага след втората ми визита в училището отидох да си набавя техника, поне за озвучаване. В същия ден осъществих контакт с гл. ас. д-р Рая Ковачева, която ме увери, че ще се справя и даде редица полезни съвети как да преподавам в такива условия. Приемах цялото това нещо като финален тест, а крайният резултат ще покаже дали цялото това време, прекарано в университета, е било напразно. Това бе началото на едно изпълнено със страх, напрежение и удовлетворение приключение.

6:00 часа, 6 Декември 2023 година –

Първият учебен ден от другата страна

Ранното ставане никога не ми е било любимо, но в този ден, както и идните три седмици, трябваше. Нарамил китара, лаптоп и система за озвучаване тръгнах към училище вече като преподавател. Искях да съм там по-рано, за да мога да свържа всичко и да съм готов с алтернативни решения, ако нещо не сработи. Вързах всичко и нямаше проблеми. Остана само чакането.

Часовете започваха в 7:45 сутринта. Кабинетът започна да се пълни и никога няма да забравя лицата на тези деца, които влизайки в стаята видяха не-

познат преподавател. Объркани и шушукащи по между си, шестокласниците се настаниха на чиновете и часът започна.

Представих се и им обясних как ще протичат часовете ни в периода на заместването. Първата ми задача бе да диагностицирам уменията и знанията на учениците. В университета вече бяхме минали методиката за начален и прогимназиален етап, така че ясно знаех, какво трябва да знаят учениците в шести клас. Започнах от далеч, материал, който се преподава в трети клас – нотите. Попитах ги за тоновете им имена и трайности. „Гора от ръце“. Зададох по-директен въпрос: „Колко времена е една цяла нота?“. От отговорите, които чух ми стана ясно, че децата нищо не знаят, което правеше работата ми десеторно по-сложна. Техният сегашен учител бил назначен в началото на учебната година, което научих от директора. Също ми бе споменато, че предишния учител в последните си години преподаване, не е обръщал внимание на знанията на децата, което беше потвърдено и от самите тях. Сегашният им преподавател ми бе дал насоки за учебното съдържание, през което следва да преминем. Работа ми бе да им преподам нотните стойности, как се изписват нотите на петолинието, видове певчески гласове, видове хорове, видове оркестри и музикалните инструменти. Нотите все пак бяха трудни за усвояване, макар че те вече би следвало да са ги изучавали в начален етап. В процеса на работа констатирах огромни пропуски в знанията на учениците. Бъркаха музикалните инструменти, не знаеха стойностите на нотите, как се изписват, каква е ролята на ключ Сол. Впечатление ми направиха знанията за видовете хорове, което ми даде поне малка надежда. Работата с учебник веднага излезе от главата ми, защото нямаше как да преподавам материал за 6-ти клас на ученици, които не знаят материал за 1-ви клас. Трябваше да започна от нулата.

Работният процес започна с изваждане на нотните си тетрадки, които една трета от децата не носеха, защото не знаели, че ще имат музика. След няколко минути раздаване и прехвърляне на нотни листове можех да започна работа. Обясних на учениците какво е петолиние и защо е важно да поставим в началото му ключ Сол. Това бе първото нещо, което трябваше да направим – да се научим да пишем ключ Сол. Поради липсата на дъска, за да покажа как се изписва, минах при всеки един ученик и индивидуално му показах, как да изпише виолинов ключ. Голяма част от обучаемите се справиха успешно, но имаше една част от учениците, които изпитваха затруднения. Хващах ръцете на незнаещите и заедно започнахме да изписваме ключа. Следващ етап от предвиденото за часа беше запознаването на учениците с цялата нота, но ча-

сът свърши. Не бях предвидил, че времето няма да ми стигне. От този момента нататък си структурирах и планирах урока така, че да имам време за всички дейности. Останалите часове през деня минаха почти идентично, но с повече свършена работа.

Това, от което се притеснявах бе дисциплината в часа. Не знаех дали ще мога да овладеея 28 деца с бушуващи хормони, но нямаше никакви проблеми. Ако някой се опиташе да наруши дисциплината бе сплашен със забележки, като до края на заместването си не написах нито една, въпреки че имах възможност.

Прибрах се вкъщи изтощен и спях чак до другия ден, когато в последните часове видях нещото, което не очаквах да видя – 8 клас.

Осмите класове бяха най-трудните за овладяване. Впечатление ми направи, че нямат никакво отношение към музика и към това, че пред тях стои преподавател, никакъв интерес към това, което им говоря и за капак – никакви знания. Тях не ги интересуваше, че ще имат забележки, не ги интересуваше, че някой им се кара за това, че използват телефоните си в час. За сметка на това бяха активни в това да репликират и демонстрират неуважително отношение. Това поведение ме изненада, но не ме отказа и в крайна сметка успях да преподам, а те да усвоят учебния материал.

За съжаление не си спомням всеки един ден от заместването си, но помня моменти, които ще останат с мен за цял живот.

Преподавах различните видове певчески гласове на 5-ти клас, като, разбира се, слушахме разнообразни примери, за да могат учениците да направят разликата между тях. Започнахме със сопран, а като пример дадох арията на Кралицата на нощта от В. А. Моцарт, класически пример за възможностите на сопраните. Едно от децата много се впечатли от изпълнението. Стана от чина и ми каза, че и той може да изпълни творбата. Стана ми интересно, тъй като знам, че дори класическите певец изпитват трудности с тази ария. Разбира се, дадох му възможност да излезе пред класа и да демонстрира. Момчето излезе без срам, без притеснение и започна да опитва да изпълни част от арията. Това, което ми направи впечатление е, че успя. Разбира се изпълнението не беше без забележки, но и няма как да бъде. Впечатление ми направи, че той пееше в тоналност и успяваше да възпроизведе тоновете без проблем, а статотото му бе почти перфектно и ритмично.

В същия урок, но в друг клас, споменах, че най-ниският женски глас в света принадлежи на българка, Мариана Павлова – контраалт от Смолян. Децата от всички класове бяха шокирани и след ден разбрах, че даже са показали примера на техните родители. Това бе сигнал, че в часа по музика им е било интересно, а от това ми стана приятно.

Важно за мен бе да разбера каква музика слушат децата. За съжаление почти всички слушаха попфолк и бг рап, което от една страна е напълно нормално, но от друга ми се стори ограничено. В 7-ми и 8-ми клас разучихме песента „Елмаз и Стъкло“ на БТР, първо защото е част от учебното съдържание в учебника им, второ защото е красива българска песен. За съжаление не знаеха за БТР, правеха аналог с популярната бг рап група МБТ, което ме влуди. „Наистина ли им е толкова бедна музикалната култура“, питах се. Отговорът беше „Да“... Надявам се, че в бъдеще ще започнат да слушат по-качествена музика.

Всички ученици бяха свикнали да не учат в часовете по музика, а само да пеят и слушат музика.

След като приключи заместването посетих отново училището, за да подпиша документите за прекратяване на договора и нямаше как да пропусна възможността да вляза в час по музика, за да видя как се справят учениците. Влязох в стаята, където очаквах да видя отново „празната“ стая (от техническа гледна точка) пълна с ученици, но това, което заварих беше шокиращо в добрия смисъл на думата. В стаята имаше много музикални инструменти: няколко електрически и акустични китари, сет барабани, маракаси и електрическо пиано. Имаше вече дъска с петолиния, огромен екран, където децата можеха да виждат ясно примерите показани от преподавателя. Бях в съвсем различен кабинет от това, което беше преди няколко дни. Това ме изпълни с радост, защото децата най-накрая имаха възможност да се докоснат до музиката не само теоретично, а и да създават самите те. Това вече можеше да се нарече кабинет по музика. Седнах в единия край на стаята и урокът започна.

Учителят започна да задава въпроси свързани с темите от учебното съдържание, което им преподавах. За моя радост голям процент от учениците показаха затвърдени знания. Пишеха ноти на дъската, разпознаваха видовете певчески гласове и най-вече имаха желание да участват в час. Мога да кажа, че работата ми бе добре свършена и видях резултат само от няколко часа работа с учениците. Тръгнах си удовлетворен.

Кандидатстване за учителска позиция

Няколко месеца по-късно отново „пилето кацна“ на рамото ми докато провеждах стажантската си практика и разглеждах обяви за работа. Реших да опитам. Свързах се с училището по телефона, за да попитам, какво се изисква от мен като документация и няколко часа по-късно вече бях изпратил документите. Седмица по-късно бях извикан на събеседване в даденото училище. Говорих с редица мои бивши и настоящи преподаватели за съвети, защото това ми беше първото истински интервю и всичко зависеше от мен, няма място за грешка или лошо впечатление. Чаках да ме повикат. Беше ми още по-нервно, тъй като имаше и други кандидати за позицията, някои привидно с повече опит от мен. Бях поканен пръв.

Събеседването започна, разбира се, с това да кажа няколко думи за себе си. След тривиалностите започнаха въпросите, които бяха по-важни: Имате ли стаж? Къде сте провеждали практиката си? С какви възрастови групи сте работили? Попитаха ме, какво мисля за учениците в гимназиален етап, отговорих, че там е трудно да се проведе пълноценен час. Изказах мнение, че трябва различни методи и подходи с тях и това, че съм млад и по-близо до тяхната възраст играе изключително голямо значение. Чаках един определен въпрос, които не след дълго беше зададен – Как сте с техниката? Бинго! Тук бях в свои води. Започнах на дълго и широко да разказвам за обучението си в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, катедра „Музика и мултимедийни технологии“ и как то е изключително фокусирано върху съвременните технологии и приложението им в съвременното образование. Всички дисциплини свързани със създаването на видео уроци, нотопис, звуков дизайн, музикални и компютърни технологии, работа с мултимедии в часа по музика и всичко, което изучаваме в университета е пряко свързано със съвременната работа на учителя по музика. Практиката в 51 СУ „Е. Багряна“ и Втора английска езикова гимназия беше отново полезна, тъй като базата им е технически ориентирана, което също споменах.

Не очаквах въпросите: „Пеете ли хубаво?“, „Ако спре токът, какво ще правите?“.

Не се замислих много за отговорите, тъй като бяха очевидни. Ако не можеш да пея, няма да има смисъл да преподавам музика. Дали е хубаво, не мога да преценя. За правилно пеене съм съгласен. „Ако спре токът, какво ще

правите?“ Как какво ще правим? Ще пеем! Задавам тон и започваме! Учил съм и дирижиране, което ми дава възможност да контролирам групата певци деца без проблем. Нямаха повече въпроси и си тръгнах.

Мина повече от седмица след събеседването и вече не очаквах да ми се обадят, но ме потърсиха и след много документална работа вече съм официално учител по музика в столично училище. Какво ще се случва занапред, тепърва ще разберем.